

QL
461
.R873
ENT

kot. 6 fuzet 3
1899. mars.

3 9088

QL
461
R873
ENT

Ent. Soc. Wash.

VI. kötet.

1899. márcziushó.

3. füzet.

ROVARTANI LAPOK

HAVI FOLYÓIRAT

különös tekintettel a hasznos és kártékony rovarokra

— * —

DR. BEDŐ ALBERT

DR. ENTZ GÉZA

DR. CHYZER KORNEL

DR. HORVÁTH GÉZA

KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTIK

ABAFI AIGNER LAJOS, JABLONOWSKI JÓZSEF
ES CSIKI ERNŐ.

BUDAPEST

A ROVARTANI LAPOK SZERKESZTŐSEGE ES KIADÓHIVATALA

IX., LÖNYAY-ÚTCA 11

Megjelenik minden hónap első napján, július és augusztus havak kivételével
Előfizetési ára egész évre 4 frt.

Tartalom.

Adatok a magyar tengermellék lepke-faunájához. <i>Dr. Horváth Gézá</i> tól.	45
Az apró rákok gyűjtése. <i>Dr. Daday Jenő</i> től. Ábrával.	48
Lepkevadászat Magyarországon. <i>Fontaine Margitt</i> ől. III.	51
A magyar bogár-fauna gyarapodása 1898-ban. <i>Csiki Ernő</i> től.	55
A lepkészet története Magyarországon. <i>Lasz Samu</i> tól.	61

Különfélék :

Új rovarrevő növények	43
Poloska mint tolvaj	65
Hangya mint gyógyszer tudóvész ellen	67
Rovarok gyűjtéséről	66
Entomologiai pályakérdés	66
Levélszekrény	66

A budapesti entomologusok *minden pénteken este* a Muhr-féle vendéglőben (Kerepesi-út 44.) találkoznak.

Az 1897. és 1898-iki teljes évfolyammal még szolgálhatunk.
Az előfizetési összegek kiadóhivatalunkhoz (IX. ker., Lónyay-
utca 11.) czimzendők.

Adatok a magyar tengermellék lepkefaunájához.

Az 1897. és 1898. évek július hónapját rendes szokásom szerint Modrus-Fiume megyében Novi tengerparti városkában töltöttem. Felhasználtam ezt az alkalmat arra, hogy ott melleleg lepkeket is gyűjtsek. Nem voltam ugyan lepkevadászatra felszerelve, nem volt még lepkehálóm sem; de azért mégis megpróbáltam, hol cyanáliumos üveggel, hol bogárhálóval, vagy ha másképp nem ment — ősi módon pusztá kézzel elfogni mindazt, a mit lehetett.

Novi eddig lepidopterológiai tekintetben még úgyszólván teljesen ismeretlen volt. A „Magyar Birodalom Állatvilágá“-nak lepkekatalogusában Noviból csak egyetlen egy lepkefaj van feljegyezve: *Steganoptycha abiegana* Dup. De még ez az egy adat is téves, a mennyiben e kis Tortricida igaz, hogy Novi határában, de nem lenn a tengerparti régióban, hanem fenn a Karszt fenyves erdeiben 800—1000 méternyi magasságban Breze házcsoport környékén fordult elő tömegesen.*)

Az én gyűjtéseim színtere ezúttal közvetlenül a tenger melléke volt, a hol már mindenütt a jellemzetes mediterrán-fauna és flóra uralkodik.

A nappali pillangók közül legtöbbet fogtam a *Vitex agnus castus* délvidéki cserje lilaszínű virágain, melyek körül gyakran röpködött még a leghevesebben tűző napfényben is két kis moly-pille: *Botys aurata* Scop. és *Synaethis nemorana* Hb. Az éjjeli lepkék legnagyobb részét a szabadba kitett gyertya vagy lámpa fénye vonzotta kezeim közé.

Több ízben kísérletet tettem a családokkal való fogással is, de nem sok eredménnyel. Pedig a családok, melyet használtam, igen kipróbált s eddig máshol mindig jól bevált keverék volt: a helyek, a hol a fák törzseit vele bekentem, szintén kedvezőknek

*) Dr. Horváth Géza, A jegenyefenyő új rovarellensége. (Természettudományi Füzetek. XIX. 1896. p.187—208, két táblával és a szövegbe nyomott két képpel.)

látszottak: a csendes esték és éjjelek is a legdúsabb zsákmánnyal kecsegtettek. E kedvező eredmények daczára mégis csak igen kevés lepke jött a csalétekre, s a mi oda jött is, az ember közeledtére többnyire gyorsan elrepült.

A csalétekkel való vadászat eme csekély sikerének nyilván az volt az egyik oka, hogy az évszak már igen előre volt haladva. Hiszen már nyár derekán voltunk, még pedig a mediterrán régió meleg klímája alatt. De a csekély eredménynek, azt hiszem, még más oka is volt. Akadtak t. i. alattomos versenytársaim, a kik, vagyis: a melyek a csalétekre repült lepkéket előlem elfogták vagy onnan elkergették.

Már kezdettől fogva feltűnt nekem, hogy mikor a csalétekkel bekent fatörzseket kézi lámpással vizsgáltam, mindig sok fülbemászó (*Forficula auricularia*) és hosszúlábú Myriopoda (*Scutigera coleoptrata*) szaladgált rajtuk idestova. Eleinte azt gondoltam, hogy ezeket is mind a csalétek vonzotta oda. De egyszer épen abban a pillanatban leptem meg egy fűрге Scutigerát, a midőn szájában egy fehér éjjeli lepkével iramodott tova a fatörzson.

Ezek a Scutigerák voltak tehát az én titkos versenytársaim; alkalmassint ők fogdosták el előlem a zsákmányt, vagy ha nem bírtak vele, legalább elkergették a csalétekről.

Ezt a délvidéki tapasztalatot még sehol sem találtam a szakirodalomban felemlítve. Azért érdemesnek tartottam itt feljegyezni és délvidéki gyűjőinket a lepkefogdosó Scutigerák alkalmatlankodására figyelmeztetni.

Az általam Noviban gyűjtött lepkefajok — Páve l János meghatározásai szerint — összesen a következők voltak:

A) Macrolepidoptera.

I. Rhopalocera.

Papilionidae: Papilio Podalirius és Machaon.

Pieridae: Aporia crataegi, Pieris rapae, Colias Hyale.

Lycaenidae: Polyommatus Phlaeas, Lycaena Telicanus, Aegon, Astrarche, Icarus, Bellargus, Corydon és Phylas.

Nymphalidae: Vanessa Egea, Polychloros és Atalanta, Melitaea didyma var. persea Koll.

Satyridae: Melanargia Galathea, Satyrus Hermione, Circe, Briseis és Semele, Pararge Megaera var. Lyssa, Epinephele Tithonus, Coenonympha Pamphilus és var. Lyllus Esp.

Hesperiidae: Spilothyrus alceae, Syrichthus carthami és Alveus, Nisoniades Tages, Hesperia Actaeon.

II. Heterocera.

Sphingidae: *Acherontia Atropos* (hernyó), *Deilephila nerii* (hernyó), *Macroglossa stellatarum*.

Cossidae: *Zeuzera pyrina*, *Hypopta caestrum*, *Endagria ulula*.

Psychidae: *Cochliotheca crenulella*.

Liparidae: *Ocneria dispar*.

Saturnidae: *Saturnia pyri*.

Noctuidae: *Bryophila muralis*, *Amphipyra pyramidea*, *Scolipteryx libatrix*, *Heliothis dipsaceus*, *Acontia luctuosa*, *Thalpochares viridula*, *Agrophila trabealis*, *Leucanitis stolidula*, *Grammodes algira*, *Catocala diversa*, *Herminia crinalis*, *Hypena antiqualis*, *Orectis proboscidata*.

Geometridae: *Acidalia ochrata*, *moniliata*, *obsoletaria* és *rusticata* var. *vulpinaria*, *Abraxas adustata*, *Boarmia selenaria*, *Cidarina riguata*.

B) Microlepidoptera.

Pyralidae: *Aglossa cuprealis*, *Asopia regalis* és *costalis*, *Scoparia ingrattella*, *Heliothela atralis*, *Botys aurata*, *purpuralis* var. *ostrinalis*, *sanguinalis*, *castalis*, *nubilalis* és *ferrugalis*, *Nomophila noctuella*, *Crambus saxonellus*, *Nephopteryx spissicella*, *Pempelia semirubella*, *Homoeosoma sinuella*.

Tineidae: *Simaethis nemorana*, *Hyponomeuta padellus*, *Plutella cruciferarum*, *Protasis punctella*, *Butalis punctivittella*.

A fennebbi kis jegyzékbe foglalt lepkék közül legérdekesebb a *Melitaea didyma* O. var. *persea* Koll. Ez a fajváltozat Perzsiában, Örményországban és Dalmáciában fordul elő; de hazánkból még nem volt ismeretes.

Oly déli fajok, melyek a tengerpartvidéken kívül az ország többi részében még nem észleltettek: *Thalpochares viridula* Gn., *Leucanitis stolidula* F., *Aglossa cuprealis* Hb., *Simaethis nemorana* Hb. és *Butalis punctivittella* Costa. Déli fajok továbbá még a *Hypena antiqualis* Hb. és *Orectis proboscidata* Hb. is, melyek hazánkban a tengermelléken kívül csak Orsova és Mehádia környékén tenyésznek, valamint a *Protasis punctella* Costa, melyet eddig csak Fiume és Fuzsine mellett fogtak.

Oly hazai fajok, melyek a tengermellékről még nem voltak ismeretesek, s a melyeket nekem sikerült itt először kézrekeríteni, a következők: *Catocala diversa* H. Sch., *Acidalia ochrata* Scop., *Asopia costalis* F., *Scoparia ingrattella* Zell., *Heliothela atralis* Hb. és *Botys castalis* Fr. A mindenfelé elterjedt *Botys purpuralis* L. fajváltozatát (var. *ostrinalis* Hb.), melyet eddig csak Budapestről ismertünk, Noviban szintén megtaláltam. Dr. Horváth Géza.

Az apró rákok gyűjtése.¹⁾

Ha egy tiszta üvegpohárral valamely tó víztömegéből keveset merítünk s az edényt a világosság, a nap felé fordítva figyelmesen szemléljük, a legtöbb esetben azt fogjuk találni, hogy a különben egészen tisztának tetsző vízben apró testecskék, parányi állatkák úszkálnak ide-oda, mindenik a maga módja szerint. És volt idő, még pedig nem is olyan régen, a mikor a vizek, a tavak mikroszkópi állatvilágának tanulmányozásával foglalkozó bűvárok beérték azzal, hogy egy edénnyel vizet merítettek s az esetleg benne élő állatkák kedvéért, minden cseppjét nagyító üvegjök segítségével figyelmesen átvizsgáltak. Ezen eljárás mellett azonban a legtöbb esetben az eshetőségnek vagyunk alárendelve s jóformán csupán a véletlen játékanak köszönhetjük azt, ha poharunk vízébe néhány állatka került. A ki azonban valamely tó mikroszkópi állatvilágával behatóan akar megismerkedni, az nem elégedhetik meg emnyivel, nem bízhatja magát az ilyen véletlenre, hanem oly utakhoz és módokhoz kell folyamodnia, a melyek kutatásának eredményeit feltétlenül biztosítsák, teljessé tegyék. Neki is épen úgy fel kell szerelnie magát céljának elérhetésében segédkező eszközökkel, mint a hogy a vadász vagy a halász felszereli magát, ha azt akarja, hogy fáradozásainak gyümölcseit élvezhesse, gazdag zsákmányra tehessen szert. A tavak mikroszkópi állatvilágának tanulmányozására vállalkozónak azonban sokkal több segédeszközre van szüksége, mint a vadásznak vagy a halásznak; mert hisz neki nemcsak a zsákmány megszerzésére kell gondolnia, hanem gondolnia kell a gyűjtött zsákmány czélszerű conserválására és a tanulmányozáshoz szükséges segédforrásokra is.

A tavak mikroszkópi állatvilágának összegyűjtése, illetőleg elegendő vizsgálati anyag beszerzése czéljából hálókat kell igénybe vennünk. E hálók valamennyiének, tekintettel a gyűjtendő anyag vagyis állatfajok parányiságára, a legfinomabb s lehetőleg nagyon tömött selyemszövetből, úgynevezett molnár-szítaszövetből készülteknek kell lenniök, de a partokon, a tó nyílt tükörén, mélyebb vízrétegekben és a fenekén igénybe veendőnek más-más szerkezettel kell bírnia.

1) Részlet szerzőnek »A magyarországi tavak halainak természetes tápláléka» című művéből, melyet a kir. m. Természettudományi Társulat adott ki és a melyből az ábrát is átvettük.

A partokon való gyűjtéshez legczélszerűbben használható eszköz a *rudas háló*, a melyet szükség esetén magunk is előállíthatunk oly formán, hogy egy sárgaréz-, de még inkább vas-karikát szerzünk, vagy sodronyból magunk készítünk és erre a selyemszövetű hálót zsák alakjában fölvarjuk. ¹⁾ Ezután egy tetszésszerű hosszúságú botot kerítünk s annak végét olyformán rovjuk be, hogy a háló-karikát zsineg segítségével oda erősíthessük. A találékony emberi szellem azonban konstruált már e czélra néhány oly rudas hálót is, a melyek czélszerűségük mellett még a kényelem kívánalmainak is eleget tesznek.

A legáltalánosabban használt *rudas háló* az, a melyet az alábbi ábra mutat be s a mely két külön részből, nevezetesen a *hálóból* (a) és a *rúdból* vagy *nyélből* (b) áll. ²⁾

A *háló* sárgaréz-, vagy vaskarikáról lóg le, a melynek egyik pontja rövid rézcsővel függ össze. A cső két oldala átellenesen átfúrt.

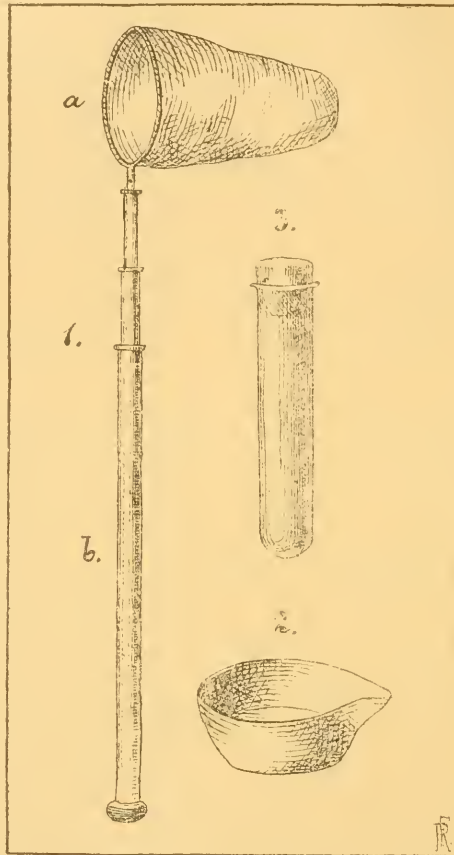
A *rúd* vagy *nyél*, három, egymásba tolható rézcsőből áll, melyeknek mindenike 1—1½ mtr. hosszú. Az utolsó, legkisebb átmérőjű csőnek szabad vége fődővel zárt s ennek középpontjáról egy átfúrt, oly vastagságú vascsapocska áll ki, a mely pontosan bele illeszthető a háló karikájának csövecskéjébe. A rúd csöveinek ki- és betolhatása lehetővé teszi azt, hogy nem szükséges 3, vagy több méter hosszú, avagy rövidebb, összeilleszthető több rudat czipelnünk magunkkal, ha nemcsak a tó partjának közvetlen közelében, hanem nagyobb távolságban is akarunk gyűjteni. A rúd vékonyabb végén levő csapocska s a háló csövecskéje lehetővé teszi a hálónak könnyűszerű felillesztését és eltávolítását, míg a rajtuk levő lyukaeszkákon áttolható szeg a hálót a rúdhoz erősíti, nehogy használat közben a vízben maradjon.

A gyűjtési eljárás e készülékkel nagyon egyszerű. Mindenek előtt, igen természetesen, felerősítjük a hálót a rúd végének csapocskájára. Ezután a szükséghez képest kihúzzuk az egyik, vagy mind a két csövet s most már hálónkkal kezdjük a vizet kanalizálás módjára merítgetni. A víz e folyamat alatt magától érthetően mindannyiszor átszűrődik, míg ellenben az állatkák nagy része, s ha a hálónk elég tömött hozzá, még a legparányibb mikroszkópi szervezetek is, szövetségén visszamaradnak. Ezt az eljárást mindaddig folytatjuk, a míg hálónk kellő anyagot gyűjtött össze. Most

¹⁾ Beszerezhető Kolerits kereskedéséből Budapesten, Ferencz József-
rakpart.

²⁾ Megrendelhető Thun C. mechanikuskánál. Leipzig, Teichstrasse.

aztán arról kell gondoskodnunk, hogy az összegyűjtött anyagot valahogyan hazavihetővé tegyük. E célból vinnünk kell magunkkal mindenek előtt egy *gyűjtő- vagy mosótálat* (ábra 2.),¹⁾ legcélszerűbben porcellánból, vagy esetleg más anyagból, de a lehetőleg pinyőkést. Tálunkat a gyűjtés megkezdése előtt vízzel merjük

1. Kitolható és visszanyomható rudas háló, term. ut. *a*) a háló, *b*) a rúd. — 2. Pinyőkés porcellán tálcscska, term. ut. — 3. Hengerüveg vagy eprovetta, természet után.

tele és hálónk tartalmát kisebb-nagyobb időközökben bele mossuk. A gyűjtés befejezésekor a tál egész tartalmát a hálón átszűrjük, a víz helyett belé borszeszt, vagy esetleg más conserváló folyadékot öntünk s aztán a hálóban levő anyagot ebbe mossuk.

Az így teljesen kész anyagot végre beöntjük egy alkalmas

¹⁾ Beszerezhető Görög Istvánnál Budapesten, Kossuth Lajos-utca.

nagyságú, jól bedugaszolható *hengerüvegbe* (ábra 3.¹) Egy kis papirszeleten czeruzával feljegyezzük a gyűjtés helyét, az úgynevezett *termőhelyet*; a gyűjtés idejét: az évet, a hónapot és napot, esetleg az órát is s aztán e czédulácskát az anyag mellé tesszük a hengerüvegbe. Az utóbbira azért kell nagy súlyt fektetnünk, mert így biztosítva leszünk a felől, hogy a különböző termőhelyek anyagát nem fogjuk összetéveszteni, a minek sokszor ki lehetnénk téve, különösen ha egyfolytában több termőhelyről, vagy egy tő több pontjáról gyűjtöttünk s a minek nem egyszer kellemetlen következményei lehetnek.

A többi, gyűjtésre alkalmas eszközök tüzetes leírását lásd fentemlített művemben.

A hozzám beküldött anyagok áttanulmányozására a legnagyobb kézséggel vállalkozom.

Dr. Daday Jenő.

Lepkevadászat Magyarországon.

III.

Az Erebiákra térek át.

Erebia melas Hbst. július utolsó és augusztus első felében található a Domogleten, mely Herkulesfürdő fölött emelkedik. Először 1867. júl. 21-én láttam röpködni, ámbár vezetőm, Golopenza már néhány nappal előbb is hozott egy hím példányt. Azokon a helyeken, ahol előfordult, igen számos példány röpkölt, de ezek a helyek a hegy tetején vannak s annyira elvannak borítva nagy sziklakkal, hogy a vadászat szerfelett nagy nehézséggel járt. Időről-időre láttam egyet-egyét a széltől hajtva, 10—20 méternyire röpködni és sziklára leülni, de ha még oly óvatosan közeledtem hozzá, elröpkült, mielőtt elérhettem volna. És sajátságos: a legtöbb nőstény sérült volt, holott a hímek rendszerint egészen épek voltak. Egy-két héttel utóbb kissé lejobb látszottak jönni és nem egyszer láttam néhány hímet a sziklás úton a fehér kereszt köze-

1) Megrendelhető Görög Istvánnál Budapesten. Kossuth Lajos-utca; vagy dr. Kiss Károly üvegtechnikai intézetében, Eszterházy-utca 1. szám.

lében, alantabb azonban soha. 1898-ban elhagytam Herkulesfürdőt, mielőtt a *melas* mutatkozott volna, mert daczára annak, hogy többször rándultam ki a Domogletre, egyetlenegy példányát sem láttam.

E. medusa S. V. Szaáron júniusban gyakori, de már kopott.

E. aethiops Esp. Juliusban a Herkulesfürdőt környező erdőben rendkívül gyakori.

E. ligea L. A Domogleten szép nagy alakja fordul elő; egyebütt is van. *E. euryalet* ott a környéken nem láttam.

Satyrus hermione L. Juliusban Magyarországon a legtöbb helyen közönséges.

S. alcyone S. V. Az összes példányok, melyeket 1897. augusztus havában Baden és Mödling környékén fogtam, nézetem szerint ide tartoznak, nem pedig az előbbi fajhoz.

S. circe F. Magyarországon és Ausztriában eléggé el van terjedve.

S. briseis L. Ez úgy látszik a leggyakoribb *Satyrus*faj. 1897-ben Mödlingnél augusztusban igen közönséges volt és 1898-ban ugyanakkor nagy mennyiségben találtam Budapest környékének több helyén, kivált a Farkasvölgyben.

S. semele L. Mindenütt igen gyakori.

S. arethusa S. V. Augusztusban Bécs és Budapest környékén igen közönséges.

S. stalilinus Hfn. Midőn Magyarországot augusztus közepén elhagytam, ez a faj még nem jelent meg; de 8—10 nappal utóbb *Török* úr küldött a Csepelszigetről több példányt.

Pararge roxelana Cr. Ez a ritka s érdekes lepke a herkulesfürdői és orsovai erdőkben nem tartozik a ritkaságok közé. 1897-ben későn érkeztem, semhogy ép példányokat foghattam volna, kivált miután két hétig ott voltam, mielőtt ráakadtam. Már jul. 27-ke volt, midőn a Domogletről lejövet a fehér kereszt közelében egy igen kopott és sérült nagy barna hímlepkét fogtam, a melyben a *roxelana*-ra ismertem. Később úgy tapasztaltam, hogy a kereszt alatti erdőben lakik. A hímek egyike sem volt már tiszta s a nőstények oly ritkák voltak, hogy nem sikerült többet, csak két példányt fognom, ezek igazán szépek. Elhatároztam, hogy 1898-ban korábban hozzálátok és már jun. 23-án fogtam 4 hímét az orsovai erdőben, de csakhamar tapasztaltam, hogy a *roxelana*-ra nézve a herkulesfürdői kereszt-erdő ennél sokkal jobb hely. Igen nehezen fogható lepke, mivel magasan szokott röpködni és leülni, úgy hogy a hálóval el nem érhető. Legjobb módja — *Bor-*

dan úr szerint — ha lesbe állunk oly öreg tölgyfánál, melynek kérge száraz gyantától megfeketült, mert arra a lepke nagyon rájár. A délutáni idő kedvezőbb, mint a délelőtti, mivel akkor, úgylátszik, hajlandóbbak a fákról lejönni.

P. clymene Esp. Ha már *roxelana* nehezen fogható, a *clymene* még tízszer oly nehezen keríthető meg. Úgy látszik, csak nagyobb magasságban fordul elő, habár egy példányát a herculesfürdői pályaudvarhoz vezető úton fogtam: de azt hiszem, ez csak tiszta véletlenség volt, mert az nap erős szél járt s ez az állatot a hegyekről alighanem elragadta. Különben úgy látszik, ez a lepke egy helyre szorítkozik, t. i. a domogleti erdőkre. 1897-ben későn érkeztem (jul. 21.), habár még elég him röpiült, de csaknem mind kopott és sérült volt. 1898-ban sokkal ritkább volt, azonkívül kirándulásaimon rossz idő kísért. Jul. 6-án a köd felszállt a völgyből és 9 óra után már ki nem sütött a nap, úgy hogy egyetlen szép példánnyal be kellett érnem. Jul. 11-én újra felkerestem ezt az érdekes hegyet és gyönyörű nőtényt láttam (az egyedülit, mely szemem elé került), de az a legnagyobb bosszúságomra ellillant. Két nappal utóbb ismét ott voltam, de akkor a hímek már mind kopottak és egyáltalában nem szépek voltak. Azt hiszem, csak igen rövid ideig maradnak üde állapotban, valószínűleg a köd s a szél miatt, mely utóbbi iy nagy magasságban csaknem szakadatlanul erősen fuj.

P. hiera F. A mödlingi erdőben május elején és a Hidegvölgyben Budapesten augusztus elején. Herkulesfürdőben csak *maerát* láttam. *Megaera* L. és *egeria* L. a legtöbb helyen szintén gyakori.

P. achine Sc. Junius közepén igen szép alakja Budapesten a „Szép Juhászné“ melletti erdőben, de csupa him. *Aigner* úr szerint a nőtény mindig ritka.

Epinephele lycan Rott. Juniusban Isaszegen és július, augusztusban a Csepelszigeten, de a Farkasvölgyben is, a hol oly nőtényt fogtam, melynek egyik felső szárnya a him rajzát mutatja.

E. janira L. Mindenütt gyakori.

E. tithonus L. Gyakori Orsovánál az Allion hegyen és Kávaran-Szakulon. Egyebütt nem is láttam.

E. hyperanthus L. 1897-ben a herculesfürdői Csernavölgyben júliusban oly hímet fogtam, melynek fonák oldalán a szemfoltok rendkívül nagyok voltak és 1898-ban ugyanazon a helyen újra hímet, melynél a fentebbiek még jellemzetesebben mutatkoztak

Coenonympha oedipus F. Budapest közelében előfordul, de én nem fogtam.

C. iphis S. V. és *C. pamphilus* L. Magyarországon és Ausztriában gyakori.

Spilothyrus lavatherae Esp. Ez a faj a Csepelszigeten és Budapest környékének egyéb helyein júliusban szinte hemzseg, midőn azonban oda visszatértem, már késő volt, Mehádia környékén híre-hamva sem volt.

Syrichthus carthami Hb., *S. alveus* Hb., *S. malvae* L. Azt hiszem, nem csalódom, ha azt állítom, hogy ezek s egyéb *Syrichthus*-fajok Magyarországon és Ausztriában is találhatóak.

S. orbifer Hb. Augustusban Budapestnél röpül ugyan, de magam nem fogtam. Török úr azonban két szép hímmel ajándékozott meg, melyet azon nap fogott, midőn együtt a Farkaskasvölgyben gyűjtöttünk.

Nisoniades tages L. Mind a két országban gyakori.

Hesperia thaumas Hfn., *cincola* O., *sylvanus* Esp., *comma* L. Mind gyakori, de a *H. cataena* Esp. vagy *nostrodamus* F.-ről se nem láttam, se nem hallottam semmit.¹⁾

Cyclopides morpheus Pall. Bécs környékén a Rohrwaldnál és Weidlingbach közelében június, júliusban gyakori. Nem emlékszem, hogy Magyarországon a híres peszéri erdőn kívül bárhol is láttam volna.

Carterocephalus palaemon Pall. Május elején a Rohrwaldban, de egyáltalában nem gyakori.

Megjegyzés. 1898. augusztus havában (a budapesti Svábhegyen) a *Melitaea didyma* var. *occidentalis*-nak egy üde hímpéldányát fogtam, melynél a tipikus vörös szín telített crêmeszínnel van helyettesítve.

Végül el nem mulaszthatom felemlíteni, hogy kirándulásaim eredményét s az azokban talált gyönyört a budapesti entomológiai társulat néhány tagja annyira fokozta, hogy minden honfitársamat, kinek szándéka, azt a vidéket felkeresni, ebbe a társulatba a legnagyobb örömmel vezetem be és jó lelkiismerettel vélem a felől biztosíthatni, hogy ott ugyan olyan meleg és szíves fogadtatásban fog részesülni, minőben magam is részesültem.

Fontaine E. Margit.

¹⁾ Az utóbb említett faj hazánkban nem is fordul elő. A.

A magyar bogár-fauna gyarapodása 1898-ban.

Valamint a múlt évben (I. R. L. V. 52—56.), úgy most is megkíséreltem az 1898-ban Magyarországra vonatkozólag megjelent irodalom összeállítását alábbiakban adni, felemlítvén az egyes, faunankra új fajokat systematikus sorrendben, vagy a már ismert állatokról közölt jegyzeteket és más megfigyeléseket.

Irodalom.

1. *Apfelbeck Viktor.* Zur Kenntniss der Verwandtschaftsgruppe des Otiorrhynchus signatipennis Schönh. (Verh. zool.-bot. Ges. Wien, XLVIII. 1898. 371—373.)
2. — „ K poznavanju palearktičkih curculionida (Coleoptera). I. Otiorrhynchini i Brachyderini. (Glasnik zemaljskog Muzeja u Bosni i Hercegovini. Sarajevo, 1898. X. 265—313.)
3. *Beruhauer, Dr. Max.* Neue Staphyliniden aus Europa. (Verh. zool.-bot. Ges. Wien, XLVIII. 1898. 338—341.)
4. — „ Zweite Folge neuer Staphyliniden aus Oesterreich-Ungarn. (U. o. 530—533.)
5. *Beuthin H.* Ueber einige Varietäten. (Ent. Nachr. XXIV. 1898. 316.)
6. *Csikí Ernő.* Cyrtotriplax bipustulata Fabr. és hazai fajtálozatai. (Rov. Lap. V. 1898. 13.)
7. — „ Új Coleopterák hazánk faunájából. (U. o. 40—42. és Termud. Közl. XXX. 1898. 162—163.)
8. — „ Torzképződmények Coleopteráknál. (U. o. 70—71.)
9. — „ Adatok a magyar Coleoptera-faunához. (U. o. 99—102 és 115—118.)
10. *Fleischer, Dr. A.* Coleopterologische Notizen. (Wiener Entom. Zeitg. XVII. 1898. 24—25.)
11. *Friese Henrik.* A rovargyűjtésről. (Természet 1898. XIV. 1—7. és XV. 1—7.)
12. *Frivaldszky Imre.* Bogarak gyűjtésének némely fortélyai. (Rov. Lap. V. 1898. 87—89.)
13. *Horváth Géza.* Egy hét az erdélyi Mezőségeen. (Rov. Lap. V. 1898. 1—7 és 23—27.)
14. *Jablónowski József.* A gabonaszizsik irtása. (Rov. Lap. V. 1898. 35—38.)
15. — „ A »hóbogarak«-ról. (Termud. Közlöny XXX. 1898. 193—197.)
16. *Kohaut Rezső.* Valami a cserebogárról. (Természet 1898. XIX. sz.)
17. *Mallász József.* Erdély faunájára új bogarak. (Rov. Lap. V. 1898. 43.)
18. *Merkel Ede.* A repcének egy elfeledett ellensége. (Rov. Lap. V. 1898. 44.)
19. *Páter Béla.* A honvédbogár. (Rov. Lap. V. 1898. 64—65.)
20. *Ratkovszky Károly.* Hasznos bogár. (Rov. Lap. V. 1898. 188—189) és Új hasznos rovar. (Erd. Lapok. XXXVII. 1031—1033)

21. *Reitter, Edm.* Uebersicht der europaeischen Pissodes-Arten. (Entom. Nachr. XXIV. 1898. 66—68).
22. — „ Ueber *Cryptophagus baldensis* Er. U. o. 68—70.
23. — „ Analytische Uebersicht der *Scaphosoma*-Arten aus der palaeartischen Fauna. U. o. 314—317).
24. — „ Neue Coleopteren aus Europa u. den angrenzenden Ländern. (Deutsche Ent. Zeit. 1895. 337 ff.)
25. *Sayó Károly.* Egy szilfa-ellenség. (*Orchestes alni* L.) (Természet, 1898 24. sz.)
26. *Schilsky, J.* Die Käfer Europa's. (Begonnen von Küster u. Kraatz) Heft 34. und 35. Nürnberg 1898.
27. *Schulze A.* Einige Worte über die räumliche Verbreitung der Arten. (D. Ent. Zeit. 1898. 157—160).
28. — „ Kritische Bemerkungen zu einer Typenreihe von Ceuthorrhynchiden des Stockholmer Museums. (U. o. 161—168).
29. — „ Zwei neue *Ceuthorrhynchus*-Varietäten. (U. o. 168).
30. — „ Beschreibung neuer *Ceuthorrhynchinen*. (U. o. 225—260).
31. — „ Weitere Berichtigungen, Ergänzungen u. sonstige Bemerkungen zur Nomenclatur der paläarktischen *Ceuthorrhynchinen*. (U. o. 264).
32. *Seidlitz, Dr. Georg.* Lagniidae et Melandryidae in: Naturgeschichte der Insekten Deutschlands. (I. Abth. V. Bd. II. Häft. 2. Lief. Berlin, 1898.)
33. *Semenow, Andreas.* Symbolae ad cognitionem generis *Carabus* (L.) A. Mor. (Horae Soc. Ent. Ross. XXXI. 1898. 315—541).
34. — „ *Coleopatera nova Rossiae Europaeae Caucasiae*. (U. o. 542—554).
35. *Spaeth, Dr. Franz.* *Homalilus* (*Phaeopterus*) *flavangulus* n. sp. (Verh. zool.-bot. Ges. Wien, XLVIII. 1898. 657—658).
36. *Weise, Julius.* Ueber neue und bekannte *Chrysomeliden*. (Archiv f. Naturg. LXIV. 1898. 177—224.)

A *Carabidae*-családból a *Carabus pseudonothus* Kr.-ról már mult évben sokat írtak rendszertani helyét illetőleg. Most *Semenow* (33.) orosz coleopterologus is elmondta nézetét és *Ganglbauer*t (Käf. v. Mitteleuropa. I. 42.) meg *Reitter*t (Verh. naturf. Brünn. XXXIV. 82.) követve a *Pseudocechenus* A. Mor. subgenusba sorozza. Végül pedig a *C. (Platycarabus) Creutzeri* F. és *C. (Pseudocechenus) pseudonothus* Kr. *Ganglb*-t részletesen megkülönbözteti. — *Benthin* (5.) a *Carabus cancellatus emarginatus* var. *Sequensi* új fajváltozatot írta le a janikovaci (Gospič mellett) tölgyesből Horvátországban; ez a var. *trentinus* Kr.-hoz hasonló, de kisebb, keskenyebb, különösen az előtor hátának alapján keskenyebb. *Fleischer* (10) leírta a *Carabus variolosus* F. var. *costu-*

lifer Fleisch. új fajváltozatát Biharmegyéből; Hagymádfalva (Bihar m.) környékéről pedig a *C. cancellatus* Ill. következő új varieta-sait: *var. ater Fleisch.*, *var. oxycancellatus Fleisch.* és *var. nigripennis Fleisch.* és a *C. Ultrichi var. Jaroslavi Fleisch.*-t. A déli Bánságból pedig leírta az új *C. cancellatus var. pseudocancellatus Fleisch.*-t.

Néhány új *Staphylinidát* írt le *Bernhauer* (3 és 4), így az *Atheta (Colpodota) Skalitzkyi Bernh.*-t, mely a Fertőtónál és Erdélyben (gyűjtötte *Ganglbauer*) fordul elő; továbbá *Atheta (Liog-luta) Spaethi Bernh.* Herkulesfürdőről (*Ganglbauer, Spaeth*) és *Philontus Ganglbaueri Bernh.* szintén Herkulesfürdőről (*Ganglbauer*). A rodnai havasok a *Coryphoides Bern.* új nemet szolgáltatták a *Cor. Deubeli Bernh.* új fajjal a Koronjis csúcsáról (*Deubel*). A palaearkti fauna *Scaphosoma* fajait (*Scaphidiidae*) *Reitter* (23) állította össze analytikus táblázatban és a *Sc. subalpinum*-ot Magyarország, Erdély és Horvátországból is említi.

Az *Erotylidae* családba tartozó *Cyrtotriplax bipustulata Fabr.* és fajváltozatainak meghatározására szolgáló táblázatot magam állítottam össze (irod. 6) és mint újat a *C. bipust. var. Ehmanni*-t írtam le. *Semenov* (34) orosz coleopterologus a *Reitter* által *var. ? subbasalis* név alatt leírott állatok között két fajt talált (*C. Jakowlewi* és *sibirica*, Oroszország, Szibéria és Mongoliából és ez alkalomból szintén összeállította a rokon fajok határozó táblázatát (*Specierum generis Cyrtotriplax Crotch. bipustulatae F. affinium synopsis*) és ebben a *C. bipustulata Fbr. var. binotata Rtrr.* és *C. bipustulata dimidiata S. Redtb.* fajoknál termőhelyként „Hungaria“ is szerepel.

Ganglbauer tavaly (*Verh. zool.-bot. Ges. Wien, 1897. 560—564*) 6 új *Cryptophagus*-t írt le, ezeket *Reitter* (22) a *Cr. transsilvanicus* kivételével megvizsgálta és azt találta, hogy ezeket előtűt összetévesztették a *Cr. baldensis Er.*-nal. Helytelennek mondja *Ganglbauer*nak azon nézetét, miszerint a *Cr. croaticus Reitt.* volna az igazi *Cr. baldensis Er.*, sőt a *Cr. baldensis* leírása sokkal jobban talál a *Cr. Deubeli Ganglb.*-ra, melynek különben igen nagy elterjedése van; előfordul Magyarországon és Erdélyen kívül az Óriáshegységben (*Skalitzky*) és *Rovečín* (*Moravia*). Ezen azonosság sem helyes, mert a *Cr. baldensis* leírása még jobban talál a *Cr. montanus*-ra; *Cr. Deubeli* pedig nagyon közel áll a *Cr. circassicus Reitt.*-hez, melytől csak nagyon nehezen különböztethető meg.

A *Nitidulidae* családból *Reitter* (24) írt le egy új fajt hazánk-

ból, az *Epuraea Deubeli* Kltr.-t, melyet Deubel gyűjtött a brassói Keresztény-havason.

A Cucujidákhoz tartozó *Laemophloeus ater* Oliv.-ről Ratkowsky (20) figyelte meg, hogy az egy *Coccida*-nak, a *Kermes reniformis* Geoffr. ellensége s így erdészetileg hasznos rovarrá vált.

A Scarabaeidae családból leírtam mint új fajváltozatot (7) a *Phyllopertha horticola* var. *nigropicea*-t a Vöröstoronyi szoros- és Horvátországból. Kohaut (16) a cserebogár egyes testrészeinek mikroszkópi vizsgálatáról értekezett.

A Cantharidae család több új alakot adott faunánkból, így Portoré (Croatia) környékéről írta le Spaeth (35) a *Homalisus* (*Phacopterus*) *flavangulus*-t, Schilsky (26) pedig „Die Käfer Europa's“ című mű 34. füzetében leírja a *Dasytes Viertlii* és *Haplocnemus Viertlii* új fajokat Pécs környékéről, faunánkból pedig még következőket említi: *Dasytes tardus* Schauf. (Fiume), *D. fuscus* Ill. var. (Mehádia), *Haplocnemus chalconatus* Germ. (Fiume, Croatia) és *Cerallus rubidus* Schönh. (Hungaria). A 35. füzetben pedig hazánkból említi a *Dasytes* (*Hypodasytes*) *obscurus* Gyllh., a *Dasytes Viertlii* Schilsky-ről megjegyzi, hogy az azonos a Görögországból leírt *Dasytes Oertzeni* Schilsky-vel, tehát előbbi helyett ez veendő fel faunánkba. Jablonowski (15) ismertette a hóbogarak (*Cantharis fusca* L.) álczáit és azoknak a havon való fellépésének hazánkban észlelt eseteit.

A Byrrhidae családból Schilsky (26) az *Episerenus granulatus* Weise nevű fajt említi a lipótomegyei Boczáról; ez faunánkra új állat. Reitter (24) írta le az Alleculidae-hez tartozó *Omophlus* (*Odontomophlus*) *armillatus* var. *Merthae* új fajváltozatot Mehádiáról, hol Mertha János gyűjtötte.

A Lagriidae és Melandryidae családokat szépen dolgozta fel Seidlitz (32) jeles coleopterologus; számtalan fajnál említi magyar termőhelyeket és ezek között van három hazánk faunájából új alak, ezek: *Lagria atripes* var. *tenuicollis* Seidl. (Temesvár, Nagyszében), *Osphya bipunctata* var. *obscuripeunis* Pic (Budapest) és var. *vittipennis* Seidl. Schilsky (26) dolgozta fel a Mordellidae családot és művében egy új fajon kívül, *Anaspis* (*Silaria*) *Ganglbaueri* Schilsky, melyet Ganglbauer gyűjtött Zengg körül, hazánkból említi még a következő fajokat: *Conalia Bandii* Muls. (Hu. Cro.); *Mordella anrofasciata* Com. (Hu.); *Stenalia brunneipes* Muls. (Hu.); *Mordellistena Milleri* Em. (Mehádia); *M. rufifrons* (Cro.); *M. Reichi* Em. (Cro.); *M. nana* Motsch. (Cro.); *M. brevicanda* var. *dives* Em. (Mehádia); *Anaspis* (*Spanisa*) *subtilis* Hampe (Hu., Transs.);

A. *Kiesewetteri* Em. (Tátra, Kárpátok) Ezek közül a *Mordellistena rufifrons*, *Reichei* és var. *dives* faunánkra újak.

A *Curculionidae* családot illetőleg *Apfelbeck* (1) egyik dolgozatában leírja Fuzsine környékéről az *Otiorrhynchus stenorostris* n. sp.-t és az *Ol. signatipennis* Schönh. (Gyllh.)-ről felemlíti, hogy különösen Horvátországban gyakori. Igen figyelemre méltó munkát végzett *Apfelbeck* egy másik munkájában (2); ebben ugyanis számtalan *Otiorrhynchus*-fajt synonymizál és így egy kis rendet csinált e fajokban igen gazdag borgárnemben Hazánkból a következő fajoknál közöl termőhelyet: *Otiorrhynchus sensitivus* Scop. Croatia; *O. sabulosus* Gyll. (*latipennis* Schönh. Boh.) Velebit, Kapella; *O. aurifer* Boh. (*Lefevrei* Gyll.) Croatia; *O. multipunctatus* F. (*irritans* Hbst.); *O. bisulcatus* F. Croatia; *O. plumipes* Germ. Kapella, Velebit; *O. cribrosus* Germ. Croatia; *O. raucus* F. (*tristis* F., *fulvus* F.) Croatia; *O. perdix* Ol. Croatia; *O. Ludyi* Strl. (*chrysomus* Boh. *banaticus* Strl.) Hungaria; *O. rugosostratus* Goeze (*scabrosus* Marsh.) Croatia; *O. scaber* L. (*septentrionis* Hbst.) Fuzsine; *O. signatipennis* Schönh. (Gyll.) [*aureolus* Schönh., ♂ *confusus* Schönh. (Boh.), ♂ *illyricus* Stierl., ♂ *eusomoides* Stierl.] Croatia; *O. duincensis* Germ. Rijeka; *O. stenorostris* Apfb. Ludbreg, Fuzsine; *O. austriacus* F. Croatia; *O. Apfelbecki* Stierl. Ludbreg; *O. infernalis* Germ. Kapella; *O. gemmatus* Scop. (*chlorophanus* Boh.) Kapella; *O. Brusinae* Strl. Bijela Lasica i Bitoraj; *O. elegantulus* Germ. Fuzsine, Lokve; *O. tumidipes* Strl. (*Hopffgarteni* Strl., ? *pachyscelis* Strl.) Croatia, Mehadia; *O. pinastri* Hbst. Ludbreg, Zágráb, Kapella, Bijela Lasica; *O. petrensis* Schönh. (*gyraticollis* Germ.) Velebit, Hungaria; *O. (Tourneria) pauxillus* Rosh. (*rugirostris* Strl.) Kapella gorje; *O. glabellus* Rosh. (? *parvulus* Stierl.) Kapella és *O. ovatus* L. Croatia. — A felsoroltakból látjuk, hogy az *Otiorrhynchus aurifer* Boh. faunánkra új; *O. latipennis* Schh., *irritans* Hbst., *chrysomus* Boh., *banaticus* Strl., *illyricus* Strl., *pachyscelis* Strl., *gyraticollis* Germ. és *rugirostris* Strl. faunánkból törlendők. Folytatólagosan *Apfelbeck* (2) következőket említi még faunánkból: *Peritelus hirticornis* Hbst. Croatia; *Mylacus rotundatus* F. Gspiè; *Phyllobius piri* L. (*artemisiae* Desbr.) Croatia; *Ph. argentatus* L. (*pineti* Redtb. *croaticus* Strl., *Apfelbecki* Strl.) Hungaria, Croatia; *Ph. betulae* Fabr. Croatia (*Ph. aurifer* Schönh. ezen fajhoz tartozikmi nt aberráció); *Ph. fulvipilis* Desbr. Ludbreg, Zágráb, Pakrac; *Ph. breviatus* Desbr. (Mehadia); *Ph. maculicornis* Germ. (*Heydeni* Strl.) Croatia; *Ph. pomonae* Oliv. (*Hochhuthi* Strl.) Croatia; *Ph. (Pseudomylloceris)*

cinerascens F. (*ophthalmicus* Sirl.) Ludbreg, Zágráb. — *Polydrosus* (*Chaerodrys*) *bellus* Kr. Hungaria; *P* (*Metallites*) *marginatus* Steph. Croatia; *P*. (*Eudipnus*) *lateralis* Gyll. Fuzsine, Lokve; *P*. (*Eudipnoidius* n. sbg.) *sericeus* Schall. (Merkli Kaufm.) Croatia. *Sciaphilus setulosus* Germ. Zágráb; *Sc. scitilus* Germ. Rijeka. *Barypeithes virguncula* Seidl. Croatia; *B Chevrolati* Boh. Pakrac; *B. styriacus* Seidl. (*carpathicus* Reitt.) Pakrac; *B. scydmaenoides* Seidl. Croatia (Reitter, Mus. Wien) *B. aranei-formis* Schrnk. Pakrac. *Rhinomias forticornis* Boh. Ludbreg, Zágráb, Pakrac; *Rh. Vierlli Weise* Varasd megye, Pécs. *Eusomus ovulum* Germ. (Beckeri Tourn.) *Mesagroicus obscurus* Boh. Croatia. *Sitona grisens* F. var. *gressorius* F. (*subcostatus* All.); *S. canbricus* Steph. Ludbreg; *S. humeralis* Steph. (*bicolor* Schöuh. [Fahrs.]) Croatia; *S. suturalis* Steph. a *S. lateralis* aberrációja. *Trachyploeus bifoveolatus* Beck. Velebit; *Fr. aristatus* Gylli Ludbreg, Zágráb, Pakrac. Ezek között is történt synonymizálás, tehát faunánkból következők törlendők: *Phyllobius artemisiae*, *pineti*, *croaticus*, *Apfelbecki*, *Heydeni* és *ophthalmicus*: *Polydrosus* Merkli; *Barypeithes carpathicus*; *Eusomus* Beckeri és *Sitona bicolor*. A faunakatalogusba pedig felveendő *Phyllobius breviatus*.

Az európai *Pissodes*-fajok meghatározó táblázatában Reitter (21) Magyarországból a *P. scabricollis* Mill.-t említi. A *Centhorrhynchus* félékkel sokat foglalkozott Schulze; így egyik dolgozatában (irod. 27.) reflectál Heyden cikkére (D. E. Z. 1890-213), ki a jégkorszakra vezeti vissza egyes északi fajoknak előfordulását pl. a közép-Rajna vidékén. Schulze ezt kizártnak tartja, a mennyiben vannak olyan déli fajok, melyek egymástól igen távol fordulnak elő, így a hazaiak közül felemlíti a *Centhorrhynchus gibbicollis*-t Dél-Spanyolországból, melyet Deubel nemrég Brassónál is megtalált, vagy a *Ceuth. inhumeralis* Észak-Spanyolországból, melyet újabban szintén megtaláltak Erdélyben, végre a Coblenzből leírt *C. rhenanus*-t Deubel Erdélyből küldte. Egy másik dolgozatában (irod. 28) a *Ceuth. campestris* Gyll.-nál említi, hogy a prioritás kedvéért helyetté nem írhatjuk: *C. variegatus* Ol.-t, mert ennek leírása olyan, hogy e csoport minden fajára illik, a táblán pedig fogazott czombbal van lerajzolva, tehát lehetséges, hogy a rajzoló előtt más állat feküdt. Itt említi, hogy vannak fajok, melyek czombján nincsen fog, pl. *C. edentulus* Magyarországból, melyet Brisout a M. Nemz. Muzeum gyűjteményében szintén *C. campestris*-nek determinált. A *Ceuth. validirostris* Gyllh.-hoz sorolja a *Homorosoma* (*Friv.*) *Speiseri* Friv.-t, a *Homorosoma* nemet alnemmé téve;

synonimiája tehát következő lesz: *Scleropterus* (sbg. *Homorosoma*) *validirostris* Gyllh. (*Speiseri* Friw.) Hazánkból *Schultze* (29) két új fajváltozatot is ír le *Ceuth. gibbicollis* var. *dilatatus* (Erdély) és *C. trimaculatus* var. *hybridus* (Dél-Magyarország) név alatt és (irod. 30) két új fajt: *Ceuth. plumbellus* Brassó (Deubel) és *C. liliputanus* Kalocsa (Speiser) és a Kaukazusból. Továbbá írja (irod. 31), hogy a *C. rhenanus* Schulze és *C. inhumeralis* Schulze-n kívül megtalálták újabban a *C. Pandellei* Ch. Br.-t is.

Kártékony Curculiókról is írtak és pedig *Jablonowski* (14) a *Calandra granaria*-ról és *Sajó* (25) az *Orchestes alni* L.-ről.

A *Chrysomelidák* közül kis eszmecsere folyt az *Eutommooscelis adonidis*-ről (*Merkl* [18], *Páter* [19]). *Weise* (36) írván a *Cryptocephalus* nem *Proctophysus* Redtb. csoportjáról, annak meghatározó táblázatában Magyarországból a *C. villosulus* Sffr. és *C. Schöfferi* Schrk.-t említi. A *Chrysomela lichenis* Richt.-ről értekezvén említi a var. *moraviaca* Wse-t a Magas Tátrából és az új var. *rhipea* Weise-t, melyet Deubel és Méhely gyűjtöttek a rozsnói hegyekben Erdélyben. Régebben (*Naturg. Insekt. Deutschl.* VI. 350) ide sorozta, mint fajváltozatot a *Chrysomela carpathica* Fuss-t is, mely a Tisza-forrás vidékén és az erdélyi Alpokban honos, most megvizsgálván penisét, jó fajnak tartja: épúgy a *Chr. Schneideri* Wse-t is, mely a felkai völgyben a Hunfalvy-menedékháztól északra fordul elő. Szíriából 2 új *Lupeus* fajt ír le *Weise* és ennek kapcsán azok meghatározására szolgáló táblázatban a *L. xanthopoda* Schrk.-nál Magyarországot is említi előfordulási helyeként.

Enumeráció is jelent meg *Mallásztól* (17) és *tőlem* (7), és ugyancsak én közöltem az első pótlékot a bogárlajstromhoz (9). Egy kis kirándulását leírván *Horváth* (13) említi néhány Coleopterát a Mezőségből, köztük néhány Erdély faunájára újat. Gyűjtésről és az állatok praeparálásáról szólnak *Frivaldszky* (12) és *Friese* (11) cikkei. Végül még magam (irod. 8) rajzoltam és írtam le néhány torzképződményű bogarat. Csiki Ernő.

A lepkészet története Magyarországon.¹⁾

A kis diákok és nagyok, azonképen a természettudományokkal foglalkozó szakférfiak is úgy tudták, hogy az entomologia s

¹⁾ Tartozni vélünk t. olvasóinknak azzal, hogy egyik társszerkesztőnk művének illetékes közlönyben (*Magyar Kritika* 1898. 6. sz.) megjelent, szakember tollából folyt méltatását velők megismertessük, annál inkább, mert a műnek egyenesen hozzánk beküldött elismerő kritikáját vonakodtunk közölni, nehogy okot szolgáltatassunk a félhemagyarázásra. Szerk.

jelenen a *lepkészet* terén a magyar irodalomban alig van más munka az *Emich*: „Kis lepkegyűjtő“-jénél. Tényleg, az Athenaeum jelenlegi directorának volt is jelentékeny érdeme abban, hogy a természet barátainak érdeklődését mint fiatal ember, a pillékre terelte s hogy hozzáfogott Budapest lepkefaunájának összeállításához: 741 fajt és 50 fajtérést sorolva fel budapestiként. De az *Emich* munkája — arról, hogy becses gyűjteményét az angoloknak adta el, csak nem is szólva — mindamelllett nem volt alapvető; nem csoda, mivel a kezdet nehézségeivel is meg kellett küzdenie.

Hogy ma a „lepkészet történetéről“ beszélhetünk, az oly férfiak érdeme, a kik nem elégedtek meg hazánk lepkéinek felkutatásával s gyűjtésével, hanem bejárták a messze Keletet (miként ezt *Frivaldszky* Imre és János, *Nogel* István, ifj. *Kindermann* s mások tették) sőt az Océánon túl eső világérszeken is hangya-szorgalommal gyűjtöttek.

Most ime *Abafi-Aigner* Lajos, ez a világot látott, sokat tapasztalt tudós könyvkiadó, ez a vasszorgalmú polyhistor szedte össze méhként mindazt, a mit a lepidopterologia terén tudunk.

Könyve első kísérlet, de azért megállja a legszigorúbb kritikát; alapvető becses munka, mely az egész entomologia „Szinnyei bácsi“-jaként mutatja be *Aignert*, a *Petőfi-társaság* tagját, aki évtizedekkel ezelőtt *Az elegiáról*, *A ballada s románcz történetéről és elméletéről* és *A magyar népdalról* értekezett — huszonöt év után visszatért kedves pilléihez és ma a lepkészet történetéről számol be. On revient toujours à ses premières amours.

Nemes idealismusának szószóló példája ez; mert hogy az ily fajtájú munkásság materiális haszonnal járna a kutatóra, a gyűjtőre és a monographusra, azt senki sem állíthatja. Hogy a nagyközönség soraiban mily nagy az indolentia a természeti kedvelésnek e kétségkívül érdekes és valójában gyönyörködtető formája iránt, azt elevenen bizonyítja az a körülmény, hogy míg a művelt külföldnek vagy félszáz entomológiai folyóirata van, addig a mi „*Rovarászati*“ majd „*Rovartani lapjaink*“ szerkesztő-kiadói: *Kaufmann* Ernő, *Horváth* Géza, majd *Biró* Lajos, *Lendl* Adolf és *Vámgel* Jenő, legújabban pedig *Bedő* Albert, *Chyzer* Kornél, *Entz* Géza és *Horváth* Géza közreműködésével, szerkesztői: *Abafi-Aigner* Lajos, *Jablonowski* József és *Csiki* Ernő buzgósága daczára csak nagy nehezen tudnak gyökeret verni. Nem is csodáljuk, hogy a jó *Kaufmann* egy esztendei szerkesztői működését megelégette és inkább a „*Rózsa-ujság*“-gal próbált szerencsét és ezért fordított hátat a lepkészet irodalmi cultiválásának *Vámgel* Jenő is. Talán a közel jövőben másképp alakulnak a viszonyok.

Aigner könyve előszóval kezdődik, melyben hűségesen elmondja irodalmi kutatásainak formáját; az újabb korra nézve *Carus* J. V. állattörténetére támaszkodhatott, de ez is „sokkal általánosabb jellemű, semhogy a lepidopterologia fejlődését részletebben tárgyalhatná.” A magyar viszonyokra, általános természeténél fogva, a jó *Hanák* János volt a tájékoztatója a főbb irányokban, de nem a részletekben. A feltűnedező hézagokat Abafi-Aigner gondos kézzel kitöltötte. Levelezett, kutatót, bujta a könyvtárakat, így született meg „A lepkészet története.”

Első szakasza: „*A lepkészet általános történetének*” rövid, velős, mindamellett tüzetes *áttekintése*. A görögöktől kezdve, „kik a lepkét a lélek symbolumának tekintették” végig vezet benünket a művelt nemzetek szakba vágó munkásságán. Egymást követik; *Linné*, *Geoffroy*, *Schiffermüller* és *Denis*, *Fabricius*, *Treitschke*, *Latreille*, *Oken*, a cseh *Presl*, *Boisduval*, *Bar*, *Möschler* és *Haase*, *Herrich-Schäffer* és *Snellen* többé-kevésbé beváló, de az ismeretek fejlődését híven bemutató rendszerei, míg legújabban *Plötz* — *Herrich-Schäffer* rendszerének szerencsés módosítója — anatómiai és biológiai alapon építette fel tudományos lepke-rendszerét.

A második szakasznak czíme: „*A lepkészet története Magyarországon*” és ezt több kisebb szakaszban tárgyalja nagy gonddal és dicséretre méltó melegséggel, szeretettel. Stylusának oly megkapó az elevensége, kolorítja, hogy éber érdeklődésünk sehol, de sehol nem lazul, olybá tűnik fel az előadása, mintha valamely érdekfeszítő novella szólana hozzánk.

A kisebb szakaszok ím ezek: A lepkészet története: I. A legrégebb időkől 1769-ig, az egyetem alapításáig. II. Az egyetem alapítástól a Magy. Tud. Akadémia alapításáig; 1769—1825. III. A magy. Tud. Akadémia alapításától a függetlenségi harcig; 1825 — 1848. IV. A függetlenségi harctól az alkotmány helyreálltáig; 1849—1867. V. Az alkotmány helyreálltától napjainkig; 1867—1895.

Miként az általános részben az okfejtő okoskodások fonalán tüzetes részletezéssel fejtegeti mindazt, ami a lepkék fejlődésére, boncztanára és biológiájára (a virágok megtermékenyítésére, a lepkék dimorphismusára, melanismusára és mimikrismusára) vonatkozik, úgy a *magyar viszonyok* tárgyalásánál is tudásának apparátusával gyűjti össze mindazt, a mit a pillékről tudunk.

Abafi-Aigner lepkészetünk fejlődésének hű historiáját adja. Felsorolja nemcsak a magyar lepkészeket, hanem az összes entomologusokat, kimutatva mindegyik „lepkész”-nél, hogy ki mivel járult a magyar lepkefauna bővítéséhez s ismertetéséhez.

És itt állította glédába *az összes magyar gyűjtöket!*

A bevezető soraimban említett ritka idealizmus a szülőanyja annak, hogy — hála a sorsnak! ma már nemcsak a füdeles-szárnyúaknak és Hemipteráknak — ezek körébe vág *Horváth Géza* évtizedek óta tartó nagyszerű munkássága — hanem a Lepidopteráknak is itt hazánk székes fővárosában és szerte az egész országban szép számmal vannak művelői. Gyámolítja, izmosítja az entomologusok munkáját a Kir. Magy. Természett. Társulat Allattani Szakosztálya — élén előbb *Friwaldszky*-val s ma *Eutz Gézá*-val, — az *Entomologusok köre* — mert hála Isten, ilyen is van Budapesten — mely *Uhryk* Nándor orvos-doktor előlülésével szerencsés kézzel, hölcs tapintatossággal egyesíti az élet viharos küzdelmeiből ebbe a kedves meghitt oázisba menekülő szakfériakat. Korántsem érdek nélkül való, hogy ma kik foglalkoznak itt Budapesten lepkészettel. Ime pár név a sok közül: *Uhryk* orvos, *Pável* muzeumi praeporator, *Abafi-Aigner* könyvkiadó, *Tomala* mérnök, *Sártory* hivatalnok, *Ulbrich* tőzsde-bírószági titkár, *Baudisz* főorvos, *Stipanits* tanító, *Schweitzer* kereskedő, *Kováts* ref. lelkész, *Gabrielli* tisztviselő, *Sedlacek* törzsorvos, *Török* Arthur műgyet. hallgató, *Jámbory* minist. hivatalnok.

Ennek a pár névnek megenlítése nincs is szándékosság hián, hogy így a „Magyar Kritiká“-nak olvasói is lássák, hogy kinek lelkében épített az idealizmusnak, a szépnek és nemesnek kultusa oltárt.

Aigner a magyar viszonyok tárgyalásának folyamán ismételtén reáfordítja a szót Nemzeti Muzeumunkra, melynek lepkegyűjteményében (a Treitschke-féle európai gyűjteménnyel együtt) ma *huszonhét ezer* lepke van.

A kétszáz két oldalos könyvnek két függeléke van: „*Külföldi lepkészeti irodalom*“ az egyik, „*Magyarországi lepkészeti irodalom*“ a másik függelék.

Az elsőben irigylésre, de egyben dicséretre méltó türelemmel, közel félszáz lapon, a világirodalom minden nevesebb szakba vágó edíciója az ismert bibliografusnak lelkiismeretességével van felsorolva. Ez, nemkülönben az a körülmény, hogy a magyarországi lepkészeti irodalomnak névvel megjelent és névtelenül napvilágot látott lepkészeti munkáin kívül az összes entomologiaiak is megvannak, elegendő jözezim volt arra, hogy „*A lepkészet története*“ *Eutz Géza* és *Horváth Géza* előzetes bírálata, véleményes jelentése alapján a könyvnyomtató műhelybe kerüljön.

„Névmutató“ rekeszti be a könyvet. Laikus és szakember egyformán nagy haszonnal forgatja majd Abafi-Aigner érdekes munkáját. Nagyon örvendetes dolog volna, ha sok ilyen „kísérlet“ gazdagítaná a mi természettudományi irodalmunkat. *László Samu.*

Különfélék.

Új rovarevő növények. A nálunk is előforduló *Drosera rotundifolia*-ról régtől fogva ismeretes, hogy rászálló apróbb fajta bogarakat, legyeket, darazsakat és molypilléket megfog és felemészt. Ujabban ezt legközelebbi rokonáról, a *Drosera anglica*-ról is megállapították. Ez azonban már nagyobb rovarokra utazik s nevezetesen a *Pieris daphnidice* szokott áldozatául esni. A levelein levő váladék csöpppektől vonzatra, letelepszik a pillangó egyik levelére, melynek karimája csakhamar felhajlik s a pillangónak a levelét érintő alsó szárnyaszélét fogja meg. Abbeli törekvésében, hogy kiszabadítsa magát, elszakad a szárnya ugyan, de azért meg nem szabadul. Felső szárnyaival csapkodván, másik levelet is érint és izgat, ennél fogva lehajlik az s az állatkát végül teljesen körülvésszi, de jöhet segítségül még az érintett harmadik vagy negyedik levél is. Hogy ez a *Drosera* másféle lepkét is foghat meg, azt nem figyelték meg, csak egyetlenegyszer láttak egy fogoly *Argynnis latoniát* is. Ha a *Drosera* leveleit ismét kiterjeszti, az állatnak már csak roncsai láthatók. Másféle állati anyagok, mint: húsrészek, tojás- és sajt-darabkák a növény leveleire ugyanazt a hatást gyakorolják, míg anorganikus anyagokra azok nem reagálnak; jele annak, hogy a növény csupán állati anyaggal táplálkozik. Újabb időben egy délafrikai növény, az *Auragía albenst* is rajtakapták a gyilkoláson. Kellemes illatú virágja nagy vonzóerővel bír különösen éjjeli pillékre, melyek olykor szinte ellepik bokrait. Ámde vesztükre. A virág kelyhe igen mély s a nektár egészen az alján van. A pille a kehelybe behatol és szipókáját előre bocsátja, de mielőtt ismét visszahúzhatná, két felől becsukódik a virágkehely s a pillét addig tartja fogva, míg meghalt, sőt valószínűleg addig, míg nedveit kiszívta. Egy másik, északamerikai növény szintén megöli a rovarokat, anélkül azonban, hogy annak czélját át lehetne látni. Mert ez a növény, egy *Asclepias*-faj, nem bír oly szervekkel, hogy az állatok húsát megemészthetné. Virágjának hímszála igen rövidék, olyannyira, hogy a mézkereső rovarok nem egykönnyen akadnak rá és gyakran tévedésből a rudacon keresgélnek. Ennek kéthasábos hegyén azonban van egy mirigy, mely erősen ragadós váladékot bocsát ki. Ha már most pl. méh ott tapogat, oda ragad. Szabadulási igyekezetei mitsem használnak, mert azok annál inkább ingerlik a mirigyet, a mely ennek folytán még több ragadós nedvet választ ki, úgy hogy a méhecske végre menthetetlenül odaragad. Mi okból teszi ezt a növény, nem tudjuk, pedig hiába nem cselekszi. *A.*

Poloska mint tolvaj. Egy amerikai entomologus, a clubból éjjel hazamenet, valamely poloskafajnak különösen nagy példányát találta s azt hazavitte. Otthon hamarosan nem lévén tú kezénél,

gyors elhatározással előveszi 200 dollárt érő gyémántos selyes-tűjét s a poloskát arra tűzi fel. Mialatt azonban dobozt keres, melyben zsákmányát elhelyezhetné, az állat életre kel, kiterjeszti szárnyaait és — nyárssal testében — röpköd a szobában körül. Ezt látva, a gyűjtő a nyitott ablakhoz rohan, hogy azt betegye, de a poloska gyorsabb nálánál és csakhamar eltűnik az éjji homályban. — Minden rovarászszal megesett már az, hogy feltűzött bogár vagy lepke tűstől megszökött, csak hogy mi nem vagyunk abban a helyzetben, hogy szökevényeinknek gyémánttűt adhatnánk útravalóul.

Hangya mint gyógyszer tüdővész ellen. A litván nép keleti Poroszországban, természeti gyógyszereiről régtől fogva híres. Tüdővész ellen a hangyasav belehelését alkalmazza. A nyári hónapok alatt, a midőn a nagy erdei hangya dombszerű fészében sűrög-forog, a beteg az erdőbe megy s ott a legnagyobb hangyalészket kikeresve, ismételten teszi reá kezét, az arra jövő hangyákat hamar szétmorzsolja s azok sajátságos illatját mély lélekzéssel a tüdőbe szívja. Az első pillanatra a hangyasav több-kevesebb fájdalmat okoz ugyan, a szerint, mennyire van megtámadva a tüdő, de gyakran már néhány óra múlva észrevehető javulás következik be. Ha a betegség már idült, akkor a behellést naponkint ismételni kell, ha az idő engedi. Ezt a jótékony hatású savat conserválendő, bizonyos számú hangyát tesznek palackba és tiszta borszeszt öntenek reá, a melyet a téli hónapok alatt a belehelésre ajánlanak.

„Rovarok gyűjtéséről“ című, a középiskolai tanuló ifjúságnak szánt művet fejezett be *Lejtényi Sándor* aradi főgymnasiumi tanár. A könyv közelebb hagyja el a sajtót, s akkor tüzetesen fogjuk ismertetni. Addig is a szándék dicséretes voltát említjük meg. Eddigélé középiskoláinkban — kevés kivétellel — egyáltalában nem igyekeztek a tanuló ifjúságban a rovarok iránt érdeklődést ébresztetni s azt azok gyűjtésére serkenteni. Reméljük, hogy ezen sajnós állapoton a jelzett művecske fog változtatni — legalább valamit.

Entomológiai pályakérdést tűzött ki a K. M. Természettudományi Társulat, t. i. „Kíváncsiak hazánk valamely vidékén a rovar- és növényvilág azon kölcsönösségének tanulmányozása, mely a virágok beporzásában nyilvánul.“ Jutalma a Bugát-alapból 300 frt. Benyújtásának határideje 1901. október 31-ike.

Levélszokrény.

A hazai entomológusok czímét szándékozván közölni, felkérjük t. olvasóinkat, hogy úgy saját *pontos címükről*, mint entomológiával foglalkozó *ismerőscik címéről* bennünket értesíteni sziveskedjenek, megjegyezve egyúttal, *mely rovarrenddel* (vagy csak kártékony rovarokkal) foglalkoznak.

„ROVARTANI LAPOK“

Auszug der Aufsätze dieser in ungar. Sprache erscheinenden entomologischen Monatschrift

Unter Mitwirkung von

Dr. A. Bedö, Dr. C. Chyzer, Dr. G. Entz und Dr. G. Horváth

redigirt von

L. Aigner-Abafi, J. Jablonowski u. E. Csiki.

Budapest IX., Lónyay-Gasse 11.

1899. März

VI. Band

Heft 3.

S. 45. **Dr. G. Horváth: Beiträge zur Schmetterlingsfauna des ungarischen Littorale.** Der Verfasser hat zwei Sommer in Novi zugebracht und nebst Hemipteren auch Lepidopteren gesammelt, deren Verzeichniss er nun bringt, nachdem aus dieser Gegend noch keinerlei Daten bekannt sind. Der Fang mit Köder blieb fast erfolglos und Verfasser vermuthet, dass daran die vielen Myriopoden (*Scutigera coleoptrata*) schuld seien, welche die zum Köder kommenden Schmetterlinge verzehren oder verscheuchen.

S. 48. **Dr. E. Daday: Das Sammeln mikroskopischer Thiere.** Verfasser giebt eine kurze Anleitung zum Sammeln der Mikrofau-
na, indem er die wichtigsten Fangapparate beschreibt.

S. 51. **M. E. Fontaine: Schmetterlingsjagd in Ungarn III.** Die Verfasserin schildert insbesondere den Fang der drei Specialitäten von Mehadia, d. i. *Erebia melas*, *Pararge roxelana* und *clymene*. Erstere und letztere Art kommt nur auf dem hohen Domoglet vor. Der Fang von *melas* ist äusserst schwierig wegen den vielen Felsblöcken, welche das Hochplateau bedecken und die Verfolgung des flüchtigen Falters erschweren. Noch schwieriger ist *clymene* zu fangen, welche leicht vom Winde verschlagen wird und nur eine sehr kurze Flugzeit hat. Relativ leichter ist *roxelana* erhältlich, welche auch bei Orsova, hauptsächlich aber im Walde bei Herkulesbad vorkommt, meist aber sehr hoch fliegt.

S. 55. **E. Csiki: Zuwachs der ungarischen Käferfauna im J. 1898.** Der Verfasser zählt die diesbezügliche Literatur, sowie die für Ungarns Käferfauna neuen Arten auf.

S. 61. **S. Lasz: Geschichte der Lepidopterologie in Ungarn.** Reproduction einer in „Magyar Kritika“ erschienenen Besprechung des Werkes von L. Abafi Aigner. Der Verfasser bemerkt u. A.: Der erste Theil bietet eine kurze, aber umfässende Ueberschrift

der allgemeinen Geschichte der Lepidopterologie. Im zweiten Theile wird die Geschichte der Lepidopterologie in Ungarn mit grossem Fleisse und mit lobenswerther Wärme und Liebe geschildert. Die Lebhaftigkeit, das Colorit des Styles ist so fesselnd, dass die Aufmerksamkeit des Lesers nirgends erschläft und die Darstellung so erscheint, als hätten wir eine interessante Novelle vor uns. Das Buch giebt eine treue Geschichte der Entwicklung der ungarischen Lepidopterologie. Es verzeichnet sämmtliche Lepidopterologen, die in Ungarn sammelten und weist von Jedem nach, inwiefern derselbe zur Bereicherung der ungarischen Fauna beigetragen hat. Laien und Fachmänner werden dies interessante Werk mit grossem Nutzen lesen. Dasselbe ist ein erster Versuch, weil ein ähnliches Werk in keiner Literatur existirt. Es wäre jedoch sehr erfreulich, wenn die ungarische entomologische Literatur durch viele solche Versuche bereichert würde.

Kleinere Mittheilungen :

S. 65. *Neue insektenfressende Pflanzen*, wie *Drosera anglica*, *Auragia albens* und eine amerikanische *Asclepias*-Art, welche als Insektenmörder entlarvt wurden.

S. 65. *Eine Wanze als Dieb*. Ein amerikanischer Entomologe spiesste eine grosse Wanze an eine werthvolle Brillantnadel, mit welcher das Thier davonflog. Jedem Entomologen — heisst es zum Schluss — ist es schon passirt, dass ein aufgespiesster Schmetterling oder Käfer sammt der Nadel durchging, leider aber sind wir nicht in der Lage, unseren Flüchtigen Brillantnadel mit auf den Weg zu geben.

S. 66. *Die Ameise als Heilmittel* gegen Lungensucht u. z. durch Einathmung der Ameisensäure.

S. 66. *Ueber das Sammeln der Insekten* verfasste Professor A. Lejtényi ein Werkchen für die studirende Jugend; dasselbe soll demnächst erscheinen.

S. 66. *Eine entomologische Preisfrage* hat die ungarische naturhistorische Gesellschaft ausgeschrieben u. z. „Gewünscht wird aus einer Gegend Ungarns das Studium der Wechselwirkung zwischen der Insekten- und Pflanzenwelt, welche sich in der Befruchtung der Blüthen äussert.“ Preis 300 fl. Termin der Einreichung 31. Okt. 1901.

S. 66. *Die Adressen der ungarischen Entomologen* beabsichtigt die Redaktion zu veröffentlichen. Die Leser werden daher ersucht, sowohl ihre eigene genaue Adresse, als auch diejenige ihrer Bekannten, welche sich mit Entomologie befassen, einzusenden und zugleich zu bemerken, mit welcher Insekten-Ordnung sie sich abgeben.

Magyarországi entomológusok címtára.

Abafi Aigner Lajos, a Rovartani Lapok szerkesztője, Budapest, IX., Lónyay-u. 11. (Palaearcti és exota Macrolepidoptera, hernyói és bábjai. Cserél.)

Baudisz Antal dr. főorvos. Budapest, VII., Kazinczy-u. 34. Palaearcti Macrolepidoptera.)

Bordan István, a nagybaári iparvállalat igazgatója, Puj, Hunyadmegye. (Palaearcti Macrolepidoptera.)

Brancsik Károly dr. t. főorvos, Trencsén. (Coleoptera.)

Buda Ádám, földbirtokos, Rea p. Hátszeg. (Lepidoptera, Coleoptera.)

Cerva Frigyes, magánzó, Sziget-Csép, p. Sziget-Szt.-Márton. (Coleoptera, Lepidoptera és hernyói. Cserél.)

Chyzer Kornél dr. miniszteri tanácsos, Budapest II., Lánchíd-u. 6. (Aranea, Scorpiones.)

Csiki Ernő n. múzeumi segéd, Budapest, VIII., M. Nemzeti Múzeum. (Coleoptera.)

Czekelius Dániel dr. főorvos, Nagyszeben. (Palaearcti Macro- és Lepidoptera.)

Daday Jenő dr. egyetemi m. tanár, n. múzeumi őr, Budapest, VIII. M. Nemzeti Múzeum (Vizi mikroszkopi-fauna, Crustacea.)

Dahlström Gyula takarékpénztári hivatalnok, Eperjes. (Lepidoptera. Cserél.)

Deubl Frigyes, gyáros, Brassó. (Coleoptera.)

Emich Gusztáv, m. k. udvari tanácsos, Budapest, Kerepesi-út 54. (Lepidoptera.)

Entz Géza dr. műegyetemi tanár, Budapest, VIII., Eszterházy-u. 1. (Arthropoda, Protozoa.)

Ehmann Ferencz, fővárosi tanító, Budapest, VII. Rottenbiller-u. 27. (Magyarországi Coleoptera.)

Gabrielli György, a közúti vasút alkalmazottja, Ujpest, Beniczky-u. 1. (Lepidoptera, Coleoptera.)

Gorka Sándor, tanárjelölt, Budapest, IV., Lipót-u. 14. (Coleoptera és Lepidoptera.)

Götzelmann Tivadar, a juta-gyár igazgatója, Ujpest. (Palaearcti és exota Coleoptera.)

Greisiger Mihály dr. orvos. Szepes-Béla. (Coleoptera.)

Györke Lajos, felső kereskedelmi iskolai tanár, Brassó. (Lepidoptera.)

Gyuris Géza, fővárosi tanító, Budapest, VII., Peterdi-u. 14. (Magyarországi Coleoptera.)

Horváth Géza dr., n. múzeumi igazgató-őr. Budapest, VI., Délibáb-u. 15. (Hemiptera.)

Hudák Ede Ágost, nyug. igazgató, Gölniczbánya. (Lepidoptera.)

Husz Ármin, collegiumi tanár, Eperjes. (Lepidoptera.)

Jablonszki József, az Állami Rovartani Állomás főnöke, Budapest, V. Nádor-u. 28. (Hasznos és kártékony rovarok.)

(Folytatjuk.)

Csere-ajánlat.

A következő *logarukat* : Polyphylla fullo 25 drb., Anoxia vilosa 50, Anisoplia austriaca 3, Anomala vitis 7, Cetonia hungarica 7, Crioceris 12 punctata 45, Capnodis tenebrionis 15, Apion longirostre 25, Gonioceta sexpunctata 15 és Oenas crassicornis 45 drb.; továbbá *lepkéket* : Saturnia pyri 5 és Cucullia umbratica 6 drb. más rovarokért kívánom kicserélni.

Wagner János, tanár.
Kun-Félegyháza.

Lepke-csere.

Másfajta lepkékért adok cserebére : C. edusa, M. v. suwarovius, Er. medusa, P. achine, D. porcellus, Sesia leucopsiformis, Th. fenestrella, Z. cynarae, A. aulica, Ps. muscella, Plumifera, Ch. radiosa, P. nigrocincta, Pl. illustis, H. cognatus, Eup. alliaris stb. stb

A. Aigner Lajos
Budapest, IX., Lónyay-u. 11.

Coleoptera - kereskedés.

Mint honunkban a legrégibb és legnagyobb rovarkereskedés tulajdonosa, ajánlom magánygyűjtőknek, iskoláknak, gazdászoknak és erdészeknek 8000 hibátlanul meghatározott honi és külföldi fajból álló rovarkészletemet. Honi faunánk közönséges és **legritkább** fajai nagy számban, továbbá több száz exotikus faj. Iskolák részére gyűjteményeket olcsón állítok össze. Hóni gyűjtőkkel szívesen lépek csereszonyba.

Megkeresésre nyomtatott árjegyzéket ingyen és bérmentve küldök.

Merkl Ede

Német-Bogsánban (Krasso-Szörény megye).

Balkáni lepkékkel és bogarakkal

jutányos áron,

jegységgel pedig ingyen szolgál

Haberhauer József

Slivno — Bulgária.

Kot. 6 fuzet 3
1899: maro.

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

3 9088 01427 0086